

KIRSAL KALKINMA KAVRAMI İLE İLGİLİ ÇALIşMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Dr. Öğr. Üyesi. Hatike KOÇAR UZAN¹

ÖZET

Kalkınma yaklaşımları geçtiğimiz yıllar içerisinde değişim geçirmiştir. Kırsal kalkınma anlayışı da bu değişimden etkilenmiştir. Kırsal kalkınma mekânsal olarak iyileşme olmadığı o bölgede yaşayan insanların hayat standartlarının da iyileşmesi süreci olduğu kabul edilmeye başlanmıştır. Kalkınma anlayışındaki bu değişim yeni kırsal kalkınma düşüncesini yansıtmaktadır. Bu yeni düşünce ile aşağıdan yukarı, katılım ve güçlendirme gibi normlar kırsal kalkınma politikalarının özünü oluşturmaktadır.

Bu doğrultuda çalışmada bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak kırsal kalkınma kavramının görsel olarak görüntülenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda tarama modelleri içerisinde tekil tarama modelinden faydalanılarak kırsal kalkınma konusu ile ilgili uluslararası literatürde yayımlanmış çalışmaların mevcut durumu betimlenmeye çalışılmıştır. Ulusal ve uluslararası literatürde yalnızca kırsal kalkınma anahtar kelimesi ile bibliyometrik çalışmanın yapılmamış olması ise dikkat çekmektedir. Çalışmada WoS veri tabanında indekslenen “kırsal kalkınma” konulu çalışmaların genel görünümü tespit edilmiştir. Çalışma kapsamında ele alınan temel hususlar; çalışmaların yıllara göre ve alanlara göre dağılımı, türleri ve yayım dilleridir. Çalışmada veri elde etmek için yalnızca Web of Science (WoS) veritabanından yararlanılmış ve kırsal kalkınma ile ilgili çalışmaların elde edilmesinde sadece “Rural Development” (kırsal kalkınma) anahtar kelimesi ile tarama yapılmıştır. Bu bağlamda kırsal kalkınma kavramı ile ilgili çalışmaların 1.047 yayının çevre çalışmaları alanında gerçekleştiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kalkınma, Kırsal Kalkınma, Bibliyometrik Analiz.

¹ Isparta Uygulamalı Bilimler Ün., Eğirdir MYO, ORCID ID: 0000-0003-1012-240X, hatikekocar@isparta.edu.tr
Araştırma Makalesi/Research Article, Geliş Tarihi/Received: 14/09/2023–Kabul Tarihi/Accepted: 18/10/2023

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF STUDIES ON THE CONCEPT OF RURAL DEVELOPMENT

Assist. Prof. Hatike KOÇAR UZAN

ABSTRACT

Development approaches have undergone changes in recent years. The concept of rural development has also been influenced by this change. It has begun to be recognised that rural development is not only a process of spatial improvement, but also the improvement of the living standards of the people living in that region. This change in the understanding of development reflects the new concept of rural development. With this new perspective, norms such as bottom-up approaches, participation, and empowerment form the essence of rural development policies.

In this context, this research aims to visually represent the concept of ‘rural development’ using bibliometric analysis methods. To achieve this goal, a singular screening model was employed within the screening models, and the current status of studies on ‘rural development’ published in the international literature was described in detail. This study provides a general overview of studies on ‘rural development’ indexed in the WoS (Web of Science) database. The key aspects covered in the study include the distribution of studies by years and disciplines, types of studies, and publication languages. Only the WoS database was used to obtain data in the study, and the retrieval of studies related to rural development was performed using only the keyword ‘Rural Development’. In this context, it is seen that 1,047 publications related to the concept of rural development were carried out in the field of environmental studies.

Keywords: Development, Rural Development, Bibliometric Analysis.

GİRİŞ

Kalkınma tüm ülkeleri ilgilendirdiği için farklı şekillerde tanımlanmıştır. Ekonomi Ansiklopedisine göre kalkınma; “*bir ülkenin ekonomik, toplumsal, siyasal yapılarının değişerek insan yaşamının maddi ve manevi alanda ilerlemesi ve giderek toplumun refahının artmasıdır*” şeklinde ifade edilmektedir.

Kırsal kalkınma, genellikle tüm ülkelerde öncelikle üreticiler (çiftçiler) ve köylülerin kalkınması olarak kabul edilir. Ancak, aslında kırsal kalkınma, belirli bir kırsal alan içinde yaşayan insanların bütünsel olarak tarımsal, ekonomik, sosyal alanlarda kalkınmalarını ve çevre duyarlılığını artırmalarını sağlayacak tüm unsurların etkin bir şekilde devreye alınmasına ve optimal düzeyde uygulanmasına dayanmaktadır.

Kırsal alanlarda yaşayan bireyler genellikle tarım, hayvancılık az gelir getiren katma faaliyetlerle geçimlerini sağladıkları için hayat standartları düşüktür. Bu nedenle, pekçok ülkede ekonomik ve sosyal alanlara yönelik kırsal kalkınma politikaları uygulanmaktadır. Kırsal kalkınmanın gerçekleşmemesi durumunda ülkeler bir dizi sorunla karşı karşıya kalabilirler. Bu sorunların çözümü için, ülkenin özgün koşullarına uygun kırsal kalkınma politikalarının oluşturulması ve kararlı bir şekilde uygulanması son derece kritik bir öneme sahiptir.

Kırsal kalkınma, eşitlik ve adalet bağlamında refah ve gelirin dengeli bir şekilde dağıtılmasını hedefleyen ve kırsal alanların ekonomik, toplumsal ve kültürel boyutlarını modernize etmeyi amaçlayan bir süreçtir.

Kırsal kalkınma politikaları, yalnızca ekonomik faaliyetleri değil, aynı zamanda sosyokültürel faaliyetleri de içeren daha geniş bir kavramı temsil eder. Bu doğrultuda kırsal kalkınma, kent ve kır alanları arasındaki sosyal, kültürel ve ekonomik farklılıkları dengelemeyi ve kırsal nüfusun yerinde kalkınmasını hedefleyen bir politika tercihidir. Kırsal bölgeler, genellikle kent alanlarına göre daha düşük sosyal ve ekonomik imkanlara sahiptir. Bu bölgelerde yaşayanların hayat koşullarını iyileştirebilmek için yapısal, sosyal ve kültürel değişikliklerin gerçekleştirilmesi, kırsal kalkınma kavramının temel bir parçasını oluşturur.

Birçok farklı alanda yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanan bibliyometrik analiz yöntemi, çalışmaların birçok farklı değişkenlerinin nicel olarak incelenmesini sağlamaktadır. Çalışmaların yayım yıllarını, türlerini belirlemesi açısından tanımlayıcı nitelik taşıyabileceği gibi yapılan bir çalışmanın kendisinden sonra gelen çalışmaları ne yönde etkilediğini ortaya koyabilmek için atıf analizi yapılmasını sağlaması ile değerlendirici nitelik taşıyabilmektedir (McBurney ve Novak, 2002, s. 40). Bu amaç doğrultusunda çalışmada; bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak yalnızca WoS veri tabanında taranan, “Rural Development” anahtar kelimesi ile ilgili çalışmalara ilişkin veriler ortaya koyulmuştur. Tarama sonucunda çalışmalara yönelik; yıl, alan, tür, yayım dili, en çok çalışma veren ülkeler ve siyaset bilimi alanında yayımlanan çalışmalar gibi temel hususlar belirlenmiş, bu hususların görselleştirilmesinde, tablolar ve bir yazılım programı (VOSviewer) aracılığıyla görsel haritalama tekniğinden faydalanılmıştır.

1. KAVRAMSAL ARKA PLAN

Kalkınma kavramı, kalkınma iktisadının ortaya çıktığı dönem olan İkinci Dünya Savaşı sonrasına kadar olan süreç içerisinde büyüme kavramına paralel olarak salt milli gelir artışı ile ifade edilirken bu dönemden sonra sosyal ve siyasi içeriğine kavuşmuştur. Kalkınma, sadece üretimin ve kişi başına düşen gelirin artışı değil, aynı zamanda sosyoekonomik ve kültürel yapının da değiştirilmesini ve geliştirilmesini kapsamaktadır. Bu sebeple de kalkınma, ekonomik faktörlerin yanı sıra toplumsal, kültürel, psikolojik etkenlerle de ilişkilidir.

Kalkınma kavramı kültürel, sosyal, ekonomik ve toplumsal birçok faktörü bünyesinde barındıran oldukça geniş bir kavramdır. 1980’li yıllarda küreselleşmenin tüm dünya da etkisini hissettirmeye başlaması ile birlikte geleneksel anlamda var olan kalkınma planları etkisini azaltmaya başlamıştır. Bu nedenle bu dönem ve sonrasında hazırlanan kalkınma planları merkezden yerele değil yerelden merkeze doğru gerçekleştirilmeye başlanmıştır (Zengin vd., 2014: 95).

Kalkınmayı, yalnızca üretim ve kişi başına düşen gelir artışı olarak ele alamayız, bunlara ek olarak sosyo-ekonomik ve kültürel yapının değiştirilmesi gereken noktalarda geliştirilmesi olarak ele alınabilir. Kalkınmanın ekonomik faktörleri ana etmenler olsa da içerisinde toplumsal, kültürel, psikolojik etmenleri de barındırır ve bu etmenlerin hepsi birbiriyle ilişkilidir (İldırar, 2004:5; Koçak, 2009:729).

İlk defa Merkantalistler günümüz anlamıyla maddi refah ya da büyüme kavramına önem vermişlerdir. Uzun yıllar boyunca maddi refahın artırılması, gelişmenin daha çok ekonomik yönüne ağırlık verilmiş iken, ikinci dünya savaşı sonrasında yaşanan toplumsal gelişmeler sonucunda büyüme olgusuna sosyal içeriklerde eklenmeye başlanmıştır (Öztürk, 2007:84). Ekonomik büyüme, ülke ekonomilerinin üretim kapasitelerinin genişlemesi olarak tanımlanırken ekonomik kalkınma ise daha geniş kapsamlı ve sosyo-ekonomik yapıdaki pek çok değişim ve dönüşümleri içermektedir.

Klasik anlamda kalkınma, ekonomik büyümeye bağlı olarak refah artışı olarak tanımlanmaktadır. Geniş anlamda kalkınma ise sadece ekonomik büyüme sonucunda refah artışı değil insanların yaşam kalitesini arttıran diğer etmenlerini de içinde barındıran ve kalkınma ile sürdürülebilir bir dengeyi öne çıkaran bir anlama kavuşmuştur (Baydar ve Gül, 2012:55).

Todaro (1994), kalkınma amaçlarını; *“Yaşamın sürekliliğinin temeli olan malların elde edilebilirliğinin artırılması ve dağıtımının yaygınlaştırılması, yaşam seviyesinin yükseltilmesi, sosyal ve ekonomik seçeneklerin alt ve üst sınırlarının genişlemesi”* olarak ifade etmektedir.

1950- 1960 yılları arasındaki dönemde etkin olan geleneksel kalkınma anlayışı 1970’li yıllara gelindiğinde Dünya’da yaşanan sosyo-ekonomik olaylarında etkisi ile sorgulanmaya başlanmıştır. Bu yıllarda kalkınma alanında yeni arayışlara gidilmiştir. Bu arayışlar neticesinde geleneksel kalkınma anlayışını analiz ederken benimsenen sürekli büyüme modelinin en büyük çıkmazının sınırlı doğal kaynaklar olduğu iddia edilmiş ve kalkınma konusu yeni yaklaşımda çevre, ekolojik gelişme ve iktisadi gelişme yönleriyle ele alınmaya başlanmıştır (Çakmak, 2003: 65).

Kırsal kalkınma kavramı günümüzde kırsal alanlar, kırsal yerleşimler, kırsal kesim, kırsal nüfus, kırsal ekonomi, kırsal toplum ve kırsal çevre gibi çok çeşitli kavramlarla birlikte anılmaktadır. Kırsal alan; *“üretim etkinlikleri tarıma dayalı olan kırsal nüfusun yaşadığı ve çalıştığı alanlar”* (Keleş, 1998) olarak tanımlanmaktadır. Kırsal mekanların dört temel işlevi vardır. Bu işlevler (Kiper, 2006):

- ✓ *“Gıda üretim yerleridir,*
- ✓ *Köy el sanatları ve endüstri için zemin oluştururlar,*
- ✓ *Tarım ve diğer ekonomik alanlarda faaliyet gösteren halkın yerleşme alanlarıdır,*
- ✓ *Kentler ve endüstri yerleşmelerindeki halk için dinlenme yerleridir”.*

Bu bağlamda değişen kalkınma anlayışının yeni yüzlerinden olan kırsal kalkınma yaklaşımı bu bölümde ele alınacaktır. Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi Raporu'nda da kırsal kalkınma, “temelde yerel potansiyel ve kaynakların değerlendirilmesini, doğal ve kültürel varlıkların korunmasını esas alarak, kırsal toplumun iş ve yaşam koşullarının kentsel alanlarla uyumlu olarak yerinde geliştirilmesi ve sürdürülebilir kılınması”nı ifade etmektedir (ekutup.dpt.gov.tr, 2006).

Gülçubuk, (2005)' e göre; “kırsal alanda yaşayan ve geçimini tarım sektöründen veya benzer kırsal mesleklerden sağlayan birey ve toplulukların, insanca yaşam koşullarına kavuşturulması için onlarda önce bu yönde bir gereksinme duygusu yaratmak, sonrada bu duygu yönünde çaba harcamaları için onlara maddi ve manevi açıdan tüm yardımların yapılması ile demokratik yoldan bu toplulukların kalkınmalarını sağlama savaşıdır” olarak tanımlanmıştır.

Bu tanımlamalardan görüleceği üzere kırsal alanlar tanımlanırken tarımsal üretimin yapıldığı mekânlar olarak tanımlamaya gidilmiş ve bundan dolayı köy kalkınması, tarım kalkınması gibi kavramlar eş anlamlı olarak kullanılabilir.

Kırsal kalkınma, kırsal toplumları ekonomik ve sosyal açıdan gelişmiş toplum statüsüne dönüştürmeyi amaçlayan bütünsel bir süreçtir. Bu dönüşümün gerçekleşmesi için kırsal toplumların ekonomik, sosyal ve kültürel yapıları ile bu yapılar arasındaki ilişkilerin iyileştirilmesi hedeflenir. Kırsal kalkınma çalışmaları, kırsal toplumların karşılaştığı sorunların tespit edilip anlaşılmasına odaklanır ve bu sorunlara yönelik uygun çözüm önerileri geliştirir. Dolayısıyla, kırsal kalkınma programlarının çözümlenmeye odaklandığı sorunlar sadece tarımsal uğraşları veya ekonomik meseleleri içermemektedir. Kırsal kalkınma ile çözümlenmesine çalışılan sorunlar, fiziksel ve fiziksel olmayan sorunlar olarak iki grupta ele alınabilir. Fiziksel sorunlar kırsal alanların çevresi ile doğrudan ilişkili iken fiziksel olmayan sorunlar ise bölgelerin ekonomik ve sosyal imkanlar bakımından imkansızlığına vurgu yapmaktadır (Tolunay ve Akyol, 2009: 122). Kırsal kalkınma programlarının hazırlanması ve uygulanmasında gerekli olan temel prensipler vardır. Bu temel prensipler (Tolunay ve Akyol, 2009: 125):

- ✓ Herkese Ulaşılabilirlik: kırsal alan çalışmalarının faydasının o bölgede yaşayan tüm vatandaşlara ulaşmasıdır.
- ✓ Bağımlılık Yaratmamak: Kırsal alan çalışmaları o yörede yaşayan insanları destekleyecek şekilde yapılmalıdır.
- ✓ Sürdürülebilirlik: Kırsal kalkınma çalışmaları uzun dönemli olarak planlanmalıdır.
- ✓ Aşamalı Yaklaşım: Kırsal bölgelerde yaşayan kişilere götürülmek istenilen yenilikler aşamalı şekilde götürülmelidir.
- ✓ Katılım: Kalkınma insanlar ile birlikte gerçekleştirilmelidir.
- ✓ Etkinlik: Kırsal kalkınma çalışmalarında kırsal bölgelerin kaynakların etkili olarak kullanılmalıdır.

Kırsal bölgelerde tarım dışı çalışma imkanları ve gelirlerin çeşitlendirilmesi için girişimcilerin desteklenmesi gerekmektedir. Kırsal alanlardaki sosyo- ekonomik ve kültürel eşitsizliklerin azaltılması, kırsal nüfus göçünün kontrol altına alınması kırsal kalkınmanın gerçekleştirilmesi için büyük önem taşımaktadır. Kırsal kalkınmanın gerçekleşmesi ve kırsal ekonomilerin güçlendirilmesi amacıyla çiftçi örgütleri, özel sektör ve yerel yönetimler gibi pek om farklı aktörün iş birliği gereklidir.

2. BİBLİYOMETRİK ÇALIŞMALAR BAĞLAMINDA LİTERATÜRE BAKIŞ

Wos veri tabanı uluslararası çalışmalar incelendiğinde 1975-2022 yılları arasında kırsal kalkınma ile ilgili bibliyometrik analiz yöntemiyle yayımlanan 1163 çalışma olduğu görülmektedir. Bu çalışmaların alıntılanan sayıların toplamı 21350, öge başına ortalama alıntının %18,36, h-index'nin 63 olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1: Kırsal Kalkınma İle İlgili Çalışmalar

Eser Adı	Yazarlar	Yayın Yılı	Toplam Atıf	Yıllık Ortalama
Landscape change and the urbanization process in Europe	Antrop, M	2004	1016	50,8
The impact of land use/land cover change on ecosystem services in the central highlands of Ethiopia	Tolessa, Terefe; Senbeta, Feyera; Kidane, Moges	2017	319	45,57
Can non-timber forest products match tropical forest conservation and development objectives?	Arnold, JEM; Perez, MR	2001	295	12,83
Assessment on the urbanization strategy in China: Achievements, challenges and reflections	Guan, Xingliang; Wei, Houkai; Lu, Shasha; Dai, Qi; Su, Hongjian	2018	293	48,83
Towards the real green revolution? Exploring the conceptual dimensions of a new ecological modernisation of agriculture that could 'feed the world'	Horlings, L. G.; Marsden, T. K	2011	269	20,69
Payments for environmental services in watersheds: Insights from a comparative study of three cases in Central America	Kosoy, Nicolas; Martinez-Tuna, Miguel; Muradian, Roldan; Martinez-Alier, Joan	2007	257	15,12
Empirical evaluation of agricultural sustainability using composite indicators	Gomez-Limon, Jose A.; Sanchez-Fernandez, Gabriela	2010	227	16,21
Differentiation of rural development driven by industrialization and urbanization in eastern coastal China	Long, Hualou; Zou, Jian; Liu, Yansui	2009	211	14,07

Greenhouse gas emissions of self-selected individual diets in France: Changing the diet structure or consuming less?	Vieux, F.; Darmon, N.; Touazi, D.; Soler, L. G	2012	201	16,75
When we cannot have it all: Ecosystem services trade-offs in the context of spatial planning	Agnes; Vadineanu, Angheluta; Castro, Antonio J.; Czucz, Balint; Rockmann, Christine; Wurbs, Daniel; Odee, David; Preda, Elena; Gomez-Baggethun, Erik; Rusch, Graciela M.; Martinez Pastur, Guillermo; Palomo, Ignacio; Dick, Jan; Casaer, Jim; van Dijk, Jiska; Priess, Joerg A.; Langemeyer, Johannes; Mustajoki, Jyri; Kopperoinen, Leena; Baptist, Martin J.; Luis Peri, Pablo; Mukhopadhyay, Raktima; Aszalos, Reka; Roy, S. B.; Luque, Sandra; Rusch, Veronica	2018	187	31,17

Kaynak: Wos veri tabanından 1957-2022 yıllarına ilişkin filtreleme yapılarak oluşturulmuştur.

2004 yılında Antrop, M. “Landscape change and the urbanization process in Europe” isimli çalışmada Avrupa’da peyzaj değişimi ve kentleşme süreçlerini ele almıştır. Çalışmada kentleşmenin tarihi, kentleşme ve karşı kentleşme döngüleri, büyükşehirlerin kırsal alanları gibi konulara yer verilmiştir.

2017 yılında Tolessa, Terefe; Senbeta, Feyera; Kidane, Moges Etiyopya'nın “The impact of land use/land cover change on ecosystem services in the central highlands of Ethiopia” isimli çalışmada Etiyopya'nın orta dağlık bölgelerinde arazi kullanımının ekosistem hizmetleri üzerine etkisi ele alınmıştır. Çalışmada ekosistemler, arazi kullanımı ve Etyopya'nın arazilerinin genel görünümü gibi konulara yer verilmiştir.

2001 yılına Arnold, JEM; Perez, MR. “Can non-timber forest products match tropical forest conservation and development objectives,?” isimli çalışmada kırsal alanların geçim kaynaklarından biri olan orman ürünlerinin kullanımına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2018 yılında Guan, Xingliang; Wei, Houkai; Lu, Shasha; Dai, Qi; Su, Hongjian “Assessment on the urbanization strategy in China: Achievements, challenges and reflections” isimli çalışmada Çin’de kentleşme üzerine genel bir değerlendirme yapıldığı görülmektedir. Çalışmada Çin’deki kentleşmede başarılar ve zorluklar ele alınmıştır.

2011 yılında Horlings, L. G.; Marsden, T. K. “Towards the real green revolution? Exploring the conceptual dimensions of a new ecological modernisation of agriculture that could 'feed the world’” isimli çalışmada yeşil devrim, tarımda yeni ekolojik modernizasyonun mümkün olup olmayacağı konuları incelenmiştir.

2007 yılında Kosoy, Nicolas; Martinez-Tuna, Miguel; Muradian, Roldan; Martinez-Alier, Joan “Payments for environmental services in watersheds: Insights from a comparative study of three cases in Central America” isimli çalışmada çevresel hizmetler bağlamında Orta Amerika’daki üç vakanın karşılaştırması yapılmıştır.

2010 yılında Gomez-Limon, Jose A.; Sanchez-Fernandez, Gabriela. “Empirical evaluation of agricultural sustainability using composite indicators” isimli çalışmada birleşik göstergeler yoluyla tarımsal sürdürülebilirlik analiz edilmiştir.

2009 yılında Long, Hualou; Zou, Jian; Liu, Yansui. “Differentiation of rural development driven by industrialization and urbanization in eastern coastal China” isimli çalışmada Çin’in doğu bölgelerindeki sanayileşmeye bağlı olarak kırsal kalkınmada meydana gelen farklılaşma incelenmiştir. Çin’deki kırsal- kentsel ilişkiler, Çin’deki kırsal kalkınma türleri gibi konulara yer verildiği görülmektedir.

2012 yılında Vieux, F.; Darmon, N.; Touazi, D.; Soler, L. G. “Greenhouse gas emissions of self-selected individual diets in France: Changing the diet structure or consuming less?” isimli çalışmada sera gazı salınımları Fransa özelinde irdelenmiştir.

2018 yılında Agnes; Vadineanu, Angheluta; Castro, vd. “When we cannot have it all: Ecosystem services trade-offs in the context of spatial planning” ekosistem hizmetlerinde mekânsal planlama bazında ele alınmıştır. Bu doğrultuda eko sistem hizmetleri, ekosistem için paydaş merkezli çerçeve gibi temel konulara yer verilmiştir.

3. YÖNTEM

Günümüzde bilgi durumunun özellikleri, gelişim durumunu ortaya koyabilmek ve görselleştirebilmek adına profesyonel alanlarda bibliyometrik analiz kullanılmaya başlanmıştır. Bibliyometrik analiz yöntemi ile kitapların, makalelerin veya diğer çeşitli yayınların nicel bir analizi yapılmaktadır (Kuzior ve Sira, 2022: 4). Söz konusu yöntem ile büyük hacimli bilimsel veriler analiz edilmektedir. Bunu gerçekleştirmek için dergi atfları kullanılmaktadır (Donthu vd., 2021:1).

Bu çalışmada bibliyometrik analizleri kolaylaştırma noktasında bilimsek haritalamayı sağlayan Wosviewer yazılım programı kullanılmıştır. Bahsi geçen program büyük veri setlerinin sade ve kolay yorumlanmasına imkan sağlamaktadır. Bu özelliği sebebiyle SPSS ve benzeri programlardan daha avantajlı olduğu ifade edilebilir (van Eck ve Waltman, 2010: 2016).

Bu doğrultuda WoS veri tabanında taranan kırsal kalkınma literatürüne ilişkin genel görünümün ve kırsal kalkınma kavramının kolayca ortaya koyulabilmesi için kavramsal ve sosyal yapıyı haritalama tekniği olarak tanımlanan, herhangi bir alandaki öğeleri sınıflandırma veya sıralama yoluyla analiz yapabilme imkanı tanıyan bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır (Öztürk ve Gürler, 2021: 14). Bu yöntem ile literatürde bulunan yayımların hangi ülkelerde ve hangi yıllar arasında ne kadar sıklıkla yayımlandığı gibi farklı değişkenleri ile literatürde yaşanan değişimler somut verilerle ortaya koyulabilmektedir. (İnceoğlu, 2014; Karagöz ve Şeref, 2019).

Literatür incelendiğinde bibliyometrik veri tabanları arasında en yaygın olarak Web of Science (WoS), Scopus ve Google Scholar veri tabanlarının kullanıldığı görülmektedir. Bu çalışmada da WoS veri tabanı tercih edilmiştir. Araştırma kapsamında WoS veri tabanında kırsal kalkınma kavramına ilişkin arama yapılmıştır. Bu doğrultuda yanıt aranan sorular:

- ✓ Kırsal kalkınma anahtar kelimesi ile taranan çalışmaların Wos veri tabanında dağılımı nasıldır?
- ✓ Kırsal kalkınma anahtar kelimesi ile taranan çalışmaların Wos veri tabanında kategorilere göre dağılımı nasıldır?
- ✓ Kırsal kalkınma anahtar kelimesi ile taranan çalışmaların Wos veri tabanında yıllara göre dağılımı nasıldır?
- ✓ Kırsal kalkınma anahtar kelimesi ile taranan çalışmaların Wos veri tabanında en çok ülke veren ülke sıralaması nasıldır?
- ✓ Kırsal kalkınma anahtar kelimesi ile taranan çalışmaların Wos veri tabanında türleri nelerdir?

4. BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

Kırsal kalkınma kavramı ile ilgili çalışmaların zaman içerisindeki durumu tespit etmek amacıyla Wos veri tabanında yayımlanan çalışmalar irdelenmiştir. Bu bağlamda yukarıdaki tabloda “kırsal kalkınma kavramı” ile ilgili bibliyometrik çalışmalar bağlamında literatüre yer verilmiştir.

Wos veri tabanının arama kısmına “Rural Development” kavramı ile ilgili hiçbir filtreleme yapılmadan toplam çalışma sayısının 56 bin olduğu görülmüştür. Bunlardan 1163 makaleyi incelenmiştir. Fakat 2024 ve 2023 yılları çalışma kapsam dışı bırakılmıştır. Web of Science tabanından elde edilen bilgiler 12.09.2023 tarihinde yapılan tarama sonucunda elde edilmiştir.

Tablo 2: Çalışmanın Alanlara Göre Dağılımı

Çalışmanın Alanlara göre Dağılımı	Yayın Sayısı	Toplam Yayın İçerisindeki Oran (1163)%
Çevre Çalışmaları	1047	90,026
Çevre Bilimi	852	73,259
Yeşil Sürdürülebilir Teknoloji	608	52,279
Kentsel Çalışmalar	316	27,171
Bölgesel Şehir Planlama	235	22,206
Ekonomi	148	12,726
Ekoloji	122	10,490
Coğrafya	115	9,888
Kalkınma Çalışmaları	81	6,965
Enerji Yakıtları	69	5,933
Toplam	3.593	

Tablo 2’de kırsal kalkınma çalışmalarının alanlara göre dağılımına yer verilmektedir. Toplamda 3.593 çalışma yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmaların 1047 yayın (% 90,026) çevre çalışmaları alanında gerçekleştiği görülmektedir. Diğer yayınların çalışma alanları en yoğunndan başlamak üzere sırasıyla çevre bilimi, yeşil sürdürülebilir teknoloji, kentsel çalışmalar, bölgesel şehir planlama, ekonomi, ekoloji, coğrafya, kalkınma, enerji yakıtları şeklinde sıralanmaktadır.

Tablo 3: Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

Yayın Yılı	Yayın Sayısı	Toplam Yayın İçerisindeki Oran (1163) %
2022	193	16,595
2021	158	13,586
2020	156	13,414
2019	125	10,748
2018	97	8,340
2017	66	5,675
2016	57	4,901
2014	51	4,385
2015	27	2,322
1993	25	2,150
2013	25	2,150
2012	24	2,064

Tablo 3’de kırsal kalkınma çalışmalarının yıllara göre dağılımına yer verilmektedir. 2022 yılında 193 (%16,595) yayın sayısı ile en fazla yayının yapıldığı yıl olduğu görülmektedir. 2021 ve 2020 yıllarında yayın sayısının hemen hemen aynı olduğu tespit edilmiştir. Kırsal kalkınma ile ilgili yapılan yayınların zaman içerisinde arttığı ifade edilebilir.

Tablo 4: Çalışmanın Türlerine Göre Dağılımı

Çalışmanın Türlerine Göre Dağılımı	Yayın Sayısı	Toplam Yayın İçerisindeki Oran (1163) %
Makale	1163	100.000
Kitap Bölümleri	64	5,503
Devam Eden Makale	35	3,009
Erken Erişim	2	0,172

Tablo 4’de “kırsal kalkınma kavramının” çalışma türlerine göre dağılımına yer verilmiştir. Bu doğrultuda 1163 yayın sayısı ile makale çalışmasının en çok yayın yapan alanda olduğu görülmektedir. Kitap bölümü olarak 64(%100), Devam eden makale olarak 35(%3,009), erken erişim çalışması olarak 2(%0,172) yayının olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Çalışmanın Dillere Göre Dağılımı

Dil	Yayın Sayısı	Toplam Yayın İçerisindeki Oran (1163) %
İngilizce	1151	98,968
İspanyolca	11	0,946
Almanca	1	0,086

Tablo 4’de “kırsal kalkınma kavramının” ile ilgili yapılan çalışmaların dillere göre dağılımına yer verilmiştir. Bu bağlamda 1151(%98,968) yayın sayısı ile en fazla yayınının İngilizce olarak yapıldığı görülmektedir. İspanyolca 11 (%0,946) yayın ile ikinci sırada, Almanca 1 (%0,086) yayın sayısı ile üçüncü sırada yer almaktadır.

Tablo 5: Çalışmanın Ükelere Göre Dağılımı

Ülke/ Bölge	Kayıt Sayısı	Toplam Yayın İçerisindeki Oran (1163) %
Çin Halk Cumhuriyeti	284	24,420
Amerika	178	15,305
İtalya	119	10,232
İspanya	105	9,028
Almanya	90	7,739
İngiltere	57	4,901
Hollanda	52	4,471
Güney Kore	46	3,955
Avusturalya	38	3,267
Kanada	36	3,095

Tablo 5’de “kırsal kalkınma kavramı” ile ilgili yapılan çalışmaların ülkelere göre dağılımına yer verilmiştir. Bu bağlamda en fazla yayının 284 (%24,420) kayıt sayısı ile Çin Halk Cumhuriyetinde olduğu görülmektedir. İkinci sırada 178 (%15,305) kayıt sayısı ile Amerika, üçüncü sırada 119 (%10,232) kayıt sayısı ile İtalya, dördüncü sırada 105(%9,028) kayıt sayısı ile İspanya, beşinci sırada 90 (%7,739) kayıt sayısı ile Almanya olduğu görülmektedir. Daha sonra “kırsal kalkınma kavramı” ile ilgili yapılan yayınların kayıt sayısı bakımından sırasıyla İngiltere, Hollanda, Güney Kore, Avusturalya ve Kanada şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

SONUÇ

Kırsal bölgelerde yaşayan insanlar genellikle geçimlerini toprakla ilişkili bir üretim dalı olan tarımsal üretimden sağlarlar. Bu tür üretim, genellikle günlük gıda güvenliğini sağlamaya yöneliktir ve sıklıkla parasal gelir elde etme amacı taşımaz. Ancak, üretim tekniklerinin ilkel ve geleneksel olması, istenilen düzeyde verim alınmamasına ve bu durumun gıda güvenliğini tehlikeye sokmasına neden olabilir. Dengeli kalkınma bağlamında, kırsal bölgelerin altyapı (yol, su, elektrik vb.) yatırımlarına ihtiyaç duyduğu görülmektedir.

Genellikle kentsel nüfusun bulunduğu yerleşim bölgeleri, altyapı yatırımlarından daha fazla pay alırken, kırsal bölgeler bu yatırımlardan yoksun kalabilmektedir. Ayrıca, eğitim ve sağlık gibi temel hizmetlere erişim sorunları, kaynakların etkili bir şekilde kullanılmaması gibi meseleler özellikle kırsal bölgelerde yoğun olarak yaşanmaktadır. Öte yandan, insan kalkınması için en öncelikli hedef kitlenin kırsal bölgelerdeki insanlar olduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle, kırsal bölgelerde yaşayanların yaşam kalitesini artırmak ve kalkınma fırsatlarına erişimini kolaylaştırmak önemlidir.

Kentsel mekanlar ile kırsal mekanlar arasındaki değişikliklerin artması, kırsal bölgelerde altyapı ve üst yapı olanaklarının yetersiz olması gibi nedenlerle kırsal bölgelerden kentlere yönelik göç gibi toplumsal, kültürel ve ekonomik sorunları beraberinde getirebilmektedir. Bu bağlamda, kırsal nüfusun karşılaştığı sorunları ele almak ve çözmek için bazı önlemler gerekmektedir. Bu sorunları aşmak ve kırsal nüfusu desteklemek için, istihdam yaratıcı, göç sorununu çözücü ve geliri çeşitlendiren önlemler alınmalıdır. Ayrıca, dört mevsim turizminin potansiyelini kullanarak mevsimsel yoğunluğu azaltacak ve turistik baskıyı dengeleyecek kırsal turizm faaliyetleri yaygınlaştırılmalıdır. Bu adımlar, kırsal bölgelerin sürdürülebilir kalkınmasına katkı sağlayabilir.

Bibliyometrik analiz yöntemi bilimsel çalışmaların betimsel bakımdan incelenmesi ve ele alınmasını sağlamaktadır. Bu şekilde herhangi bir çalışmanın belirli alanlardaki gelişimi ele alınabilmektedir. Bu sebeple 197-2022 yıllarında kırsal kalkınma ile ilgili çalışmalar bibliyometrik analiz yöntemi ile ortaya konulmuştur.

“Kırsal kalkınma kavramı” ile ilgili çalışmaların 1047 yayının çevre çalışmaları alanında gerçekleştiği görülmektedir. “Kırsal kalkınma” çalışmalarının yıllara göre dağılımının yer verildiği tablo incelendiğinde 2022 yılında 193 yayın sayısı ile en fazla yayının yapıldığı yıl olduğu görülmektedir. İngilizce 1151(%98,968) yayın sayısı ile en fazla yayının yapıldığı dil olarak karşımıza çıkmaktadır. En fazla yayım yapılan ülkenin 284 kayıt sayısı ile Çin Halk Cumhuriyetinde olduğu görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Agnes; Vadineanu, Angheluta; Castro, Antonio J.; Czucz, Balint; Rockmann, Christine; Wurbs, Daniel; Odee, David; Preda, Elena; Gomez-Baggethun, Erik; Rusch, Graciela M.; Martinez Pastur, Guillermo; Palomo, Ignacio; Dick, Jan; Casaer, Jim; van Dijk, Jiska; Priess, Joerg A.; Langemeyer, Johannes; Mustajoki, Jyri; Kopperoinen, Leena; Baptist, Martin J.; Luis Peri, Pablo; Mukhopadhyay, Raktima; Aszalos, Reka; Roy, S. B.; Luque, Sandra; Rusch, Veronica (2018). When we cannot have it all: Ecosystem services trade-offs in the context of spatial planning <https://research.wur.nl/en/publications/when-we-cannot-have-it-all-ecosystem-services-trade-offs-in-the-c> (16.10.2023).
- Antrop, M. (2004). Landscape change and the urbanization process in Europe. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0169204603000264> (16.10.2023).
- Arnold, JEM. & Perez, MR (2001). Can non-timber forest products match tropical forest conservation and development objectives? <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0921800901002361> (16.10.2023).
- Baydar, A.İ. & Gül, H. (2012). Değişen Kentleşme Yaklaşımları ve Yavaş Kent. Şehir ve Felsefe, II. Uluslararası Felsefe Kongresi, 11-13 Ekim, 2012, Bursa, ss.45-63.
- Çakmak, H. K.(2003). Kalkınma İktisadi Literatüründe Gelişme Kavramının Evrimi, H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt21, Sayı2 ss.49-68.
- Devlet Planlama Teşkilatı (2006). Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi, www.ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan9.pdf (16.10.2023).
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N. & Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. Journal of Business Research, 133, 285-296. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.04.070>. (16.10.2023).
- Ekonomi Ansiklopedisi. (1983). Paymaş Yayınları.
- Gomez-Limon, Jose A.; Sanchez-Fernandez, Gabriela. (2010). Empirical evaluation of agricultural sustainability using composite indicators <https://ideas.repec.org/a/eee/ecolect/v69y2010i5p1062-1075.html> (16.10.2023).
- Guan, Xingliang; Wei, Houkai; Lu, Shasha; Dai, Qi; Su, Hongjian (2018). Assessment on the urbanization strategy in China: Achievements, challenges and reflections <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0197397517306380> (16.10.2023).
- Gülçubuk, B.(2005). Önce Doğa, Önce İnsan, www.bugday.org/article.php?ID=758 (16.10.2023).
- Gürler, G. (2021). Bibliyometrik araştırmalarda ilgili litaretüre ilişkin veri setinin oluşturulma süreci., O. Öztürk ve G. Gürler (Ed.). Bir Literatür İncelemesi Aracı Olarak Bibliyometrik Analiz. içinde (s. 53-66). Ankara: Nobel Bilimsel Eserler, ISBN: 978-625-7363-30-3.
- Horlings, L. G.; Marsden, T. K (2011). Towards the real green revolution? Exploring the conceptual dimensions of a new ecological modernisation of agriculture that could 'feed the world' <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0959378011000057> (16.10.2023).
- Ildıran, M.(2004). Bölgesel Kalkınma ve Gelişme Stratejileri, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- İnceoğlu, Ç. (2014). Türkiye'de Sinemayı Konu Alan Doktora Tezleri Üzerine Bibliyometrik Bir Çözümleme. Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi, 21, 31-50.
- Karagöz, B. & Şeref, İ. (2019). Değerler Eğitimi Dergisi'nin Bibliyometrik Profili (2009-2018). Değerler Eğitimi Dergisi, 17 (37), 219-246.
- Keleş R. (1998). Kentbilim terimleri sözlüğü. (2. baskı). ISBN: 975-533-181-6, 224 s, İmge Kitabevi, Ankara.

- Kiper T.(2006). Safranbolu Yörükköyü peyzaj potansiyelinin kırsal turizm açısından değerlendirilmesi. Doktora Tezi, A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, 367 s. Ankara
- Koçak, H.(2009).Yerel Kalkınmaya Katkısı Bağlamında Yerel ve Bölgesel Kalkınma Kuruluşlarının İşlevleri (Avrupa Örnekleri ve Türkiye), TODAİE 19-20 Ekim Ulusal Kalkınma ve Yerel Yönetimler Sempozyumu, ss.727-733.
- Kosoy, Nicolas; Martinez-Tuna, Miguel; Muradian, Roldan; Martinez-Alier, Joan (2007). Payments for environmental services in watersheds: Insights from a comparative study of three cases in Central America https://www.researchgate.net/publication/222301938_Payments_for_Environmental_Services_in_Watersheds_Insights_from_a_Comparative_Study_of_Three_Cases_in_Central_America (16.10.2023).
- Kuzior, A. & Sira, M. (2022). A bibliometric analysis of blockchain technology research using vosviewer. Sustainability, 14(13), 8206, 1- 15. <https://doi.org/10.3390/su14138206>.
- Long, Hualou; Zou, Jian; Liu, Yansui. (2009). Differentiation of rural development driven by industrialization and urbanization in eastern coastal China <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0197397509000265> (16.10.2023).
- McBurney, M. K. & Novak, P. L. (2002, 10 Aralık). What is bibliometrics and why should you care?, Professional Communication Conference, IPCC Proceedings. IEEE International,108-114.
- Öztürk, L.(2007). Sürdürülebilir Kalkınma, İmaj Yayıncılık, Ankara.
- Todaro, M.P.(1994), Economic Development, Longman, New York.
- Tolessa, T. Senbeta, F. ve Kidane, M.(2007). The impact of land use/land cover change on ecosystem services in the central highlands of Ethiopia <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S2212041616301103> (16.10.2023).
- Tolunay, A. & Akyol, A. (2006). Kalkınma ve Kırsal Kalkınma: Temel Kavramlar Ve Tanımlar. Turkish Journal of Forestry, 7 (2), 116-127. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tjf/issue/20887/224180>.
- Van Eck, N. J. & Waltman, L. (2020). VOSviewer manual version 1.6.16. univeriteit leiden. <https://www.vosviewer.com/download/f-33t2.pdf> (15.10.2023).
- Vieux, F.; Darmon, N.; Touazi, D.; Soler, L. G (2012). Greenhouse gas emissions of self-selected individual diets in France: Changing the diet structure or consuming less? <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0921800912000043> (16.10.2023).
- Zengin, E. Başkurt, M. ve Es, M. (2014). Yerel Yönetimler ve Yerel Kalkınma, Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 3 Sayı: 2.